

Komitéen Bæredygtig Kystkultur

12. april 2021

Notat med mulige nedslagspunkter og forslag til høringssvar

Den nationale havplan generelt

Den nationale havplan er en meget overordnet rammeplan, som jf. havplanloven primært skal fremme økonomisk vækst samt udvikle havarealerne til udnyttelse af ressourcerne på et bæredygtigt grundlag.

Jf. havplanloven nedprioriteres en række planlægningsområder til "kan" opgaver - natur turisme og rekreative aktiviteter (§5 stk.3., samt samspelet mellem land og hav (§6 stk. 3), som dog uanset lovtæksten i et vist omfang er medtaget i havplanen.

Elementerne i havplanlægningen

Det fremgår at havplanlægningen er bygget op omkring en række forskellige principper:

- Økosystembaseret tilgang
Bemærkning: Udnyttelse af havets ressourcer og økonomisk vækst samt belysning af økonomiske konsekvenser ved ændringer i havplanen overskygger fuldstændig beskyttelse og den økosystembaserede tilgang.
- Rummelighed
Bemærkning: Udlæg af bl. a. udviklingsområder til råstofindvinding og havbrug virker meget overdimensionerede i forhold til det behov der kan forudses i planperioden på 10 år. For at hindre ødelæggelse af bevaringsværdige stenrev skal udpegning ske på baggrund af forudgående undersøgelser og dokumentation af bevaringsværdige stenrev.
- Sameksistens
Bemærkning: Naturområder i sameksistens med udviklingszoner til vedvarende energi. Energiselskabet forpligtes til som en del af tilladelsen at etablere rev og grusbund i visse dele af udviklingszonen.
- Samspelet mellem land og hav
Bemærkning: Emnet er i et vist omfang med i havplanen, men socioøkonomiske konsekvenser bør i lighed med vurdering/belysning af erhvervsøkonomiske inddrages når nye lovforslag og bekendtgørelser m.v. sendes i høring.

Havplanen sætter de overordnede planlægningsmæssige rammer for energisektoren til søs, søtransport, transportinfrastruktur (fx broer), fiskeri og akvakultur, indvinding af råstoffer på havet, landindvinding af væsentlig samfundsmæssig betydning samt bevarelse, beskyttelse og forbedring af miljøet.

Af havplanredegørelsen side 17 fremgår:

" Danmarks første havplan har fokus på de store linjer, og planen må forventes med årene, at blive mere detailregulerende, ligesom det historisk har været tilfældet med udvikling af planer på land".

Den endelige udformning af havplanen er i sidste ende en politisk proces og beslutningerne varetages af den siddende regering.

Kommunerne kan foreslå:

- 1) *at "kan" opgaverne tillægges samme vægt i havplanlægningen som de i loven nævnte erhvervsaktiviteter, hvilket vil kræve en lovændring.*
- 2) *at den økonomiske værdi af turismen herunder det rekreative fiskeri samt havets rekreative betydning for folkesundheden bør vægtes højere i forhold til erhverv med et langt større miljøaftryk.*
- 3) *at der snarest efter vedtagelse af den nationale havplan udstedes retningslinjer for udarbejdelse og løbende implementering af "havplantilæg" til den nationale havplan, se redegørelsen side 23-25..*

Forvaltning

Erhvervsministeriet præsenterer den nationale havplan som et opgør med den hidtidige sektoropdelt forvaltning og først til mølle-princippet med hensyn til arealanvendelse.

Det er imidlertid svært at få øje på, hvor der sker en virkelig forandring i forhold den sektoropdelte forvaltning og styrelsernes og ministeriernes hidtidige forvaltningspraksis. Havplanen har så vide rammer, at meget stadig væk er muligt, hvilket risikerer at svække effekten af havplanen. Det vil som hidtil i høj grad være omfanget af lobbyvirksomhed og politiske kontakter der sætter dagsordenen for den fremtidige udvikling uanset hvilke arealreservationer det drejer sig om.

Forslag

Kommunerne kan pege på, at der er behov for et nyt overordnet forvaltningsorgan i lighed med Planstyrelsen til at sikre koordination på tværs af sektorerne og til at udstikke overordnede retningslinjer, se redegørelsen side 25.

Forvaltningsgrundlaget består også af underliggende strategier for udvikling af en række erhvervssektorer som fx akvakultur og fiskeri, som tilsyneladende udvikles uden skelen til foreliggende vandplaner, havstrategiplaner og det foreliggende forslag til havplan. Et godt eksempel herpå er den netop offentliggjorte aftale om Hav- Fiskeri – og Akvakulturprogrammet 2021 -2023, hvor man vedrørende fiskeriet bl.a. vil basere sig på biologisk rådgivning, hvilket jo ikke er nyt. Historien viser desværre at næsten alle hidtidige fiskeriministre har tilsidesat rådgivningen og altid arbejdet for at tildele fiskerne større kvoter end anbefalet af de faglige rådgivere, senest Mogens Jensen.

Ligeledes er fiskeripolitikken stadig styrende for i hvilket omfang der må skræbes muslinger og trawles i Natura 2000 områder m.v. Tilsvarende gælder for en række andre erhvervsområder/sektorer.

Forslag vedrørende fiskeri

For at tilvejebringe grundlag for regenerering af fiskebestandene bør kommunerne pege på behovet for etablering af nye havstrategiområder fx jf. rapporten side 109, pkt. 9.2.4, samt helt eller delvist stop for muslingeskrab og trawlfiskeri. Værdien af fiskeriet i området syd for linjen Gjerrild Klit – nordøstlige afgrænsning af referenceområdet, fig.9.4. er så ubetydelig, at forslaget ikke vil have økonomiske konsekvenser, men på sigt være af stor betydning for genetablering af de naturligt hjemmehørende fiskebestande og derigennem muligheden for omlægningen til bæredygtigt og skånsomt kystfiskeri samt tilgodese det rekreative fiskeri.

Havregioner og subregioner

Jf. havstrategidirektivets artikel 4 er de europæiske havområder inddelt i fire Havregioner og 10 subregioner herunder Nordsøen inkl. Kattegat og Østersøen inkl. Bælthavet.

Af Danmarks Havstrategi II fremgår side 44, pkt. 5.7. Hvor det er relevant og hvor data giver grundlag for det, kan der også anvendes yderligere underinddelinger, som fx Kattegat, Bælthavet eller Bornholmerbassinet.

De indre danske farvande består af vidt forskellige havområder (Limfjorden og Det Fynske Øhav kontra Skagerrak), som berettiger en yderligere underinddeling.

Vandrammedirektivet har til dels været grundlaget for den geografiske afgrænsning af den regionale havplanlægning i det vestlige Kattegat, som stort set følger vandplanernes afgrænsning og samtidig er i overensstemmelse med afgrænsning af regionen mod øst.

Forslag

Kommunerne kan derfor foreslå, at der i havplanen gives mulighed for at lade det regionale planområde indgå som en underinddeling i den nationale havplan med henblik på i højere grad at prioritere og indarbejde en række af de mere detaljerede forslag som er beskrevet i rapporten Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat specifikt med fokus på scenarie "Naturen først".

En sådan "underinddeling" tilgodeser behovet i relation til land/vand -problematikken, natur og miljø samt de erhvervs-mæssige interesser relateret til "kan" opgaver.

Alternativt bør kommunerne straks efter udstedelse af den nationale havplan arbejde på at få optaget et "havplantillæg" med de ønskede elementer fra rapporten i den nationale havplan.

Bemærkning er til den nationale havplan

Det fremgår af fakta ark fra Erhvervsministeriet, at havarealet fremover administreres via zoner udlagt til et eller flere formål. Havområderne opdeles i fire zonetyper, se redegørelsen side 33:

- 1) Udviklingszoner
- 2) natur – og miljøbeskyttelsesområder
- 3 særlige anvendelseszoner
- 4) generelle anvendelseszoner.

Havplanen indeholder ikke arealudlæg til fiskeri, ligesom sejlads vil kunne foregå overalt i de danske farvande, medmindre der er særlige områdespecifikke restriktioner efter anden lovgivning.

De ni kommuner bør i særlig grad have fokus på nedenstående planlægningsområder og hver især, ud fra lokalkendskab og ønsker, overveje problemområder og forslag til et fælles høringsvar.

Udviklingszoner

Ah = Havbrug

Ak = Kultur- og omplantningsbanker til produktion af skaldyr

Ao = Opdræt af skaldyr i vandsøjlen

Ec = CO₂-lagring

Ei = Vedvarende energi og energiøer
Eo = Efterforskning og indvinding af olie og gas
Ev = Vedvarende energi
Ib = Konkrete transportinfrastrukturprojekter
R = Råstofindvinding
Ek = Kabelkorridorer for vedvarende energi
Er = Konkrete transitørledninger
G = Generel anvendelseszone
Ik = Kompensationsafgravninger
Il = Beskyttelsesforanstaltninger for luftfart
L = Konkrete landindvindingsprojekter
N = Natur- og miljøbeskyttelsesområder
S = Sejladskorridorer
Forslag til ændringer
I høring Høringsperiode afsluttet

Emner til teknisk workshop

I det efterfølgende beskrives eksempler på forslag til høringsvar relateret til ovenstående med gult markerede emner, som er relevante i det regionale havområde.

Udviklingszoner:

Se de generelle bestemmelser for udviklingszoner i havplanen

Havbrug (Ah)

De bestående havbrug i det regionale planområde er placeret ved Samsø og havområdet området mellem Samsø -Hou og Horsens Fjord. I havplanen udlægges et større antal nye Ah – udviklingszoner til havbrug i det regionale planområde primært ud for Djursland samt et enkelt ved Anholt.

Miljøministeren har meddelt et stop for etablering nye havbrug, men samtidig oplyst, at de foreliggende 39 ansøgninger om placeringstilladelser m.v. skal færdigbehandles. Den nuværende miljøsituation i de indre farvande vil næppe gøre det muligt at opnå placeringstilladelser til nye havbrug i indeværende planperiode.

I miljøvurderingen af Danmarks Havplan er på side 162-163 beskrevet 2 scenarier, hvor scenarie 2 anses for det mest realistiske.

I konsekvens heraf bør kommunerne foreslå, at området med de lokaliserede havbrugszoner og de der placerede Ah -udviklingsområder udgår af havplanen til fordel for etablering af et havstrategiområde og et referenceområde jf. rapportens side 109, fig. 9.4 i forbindelse en "underinddeling" af havplanen på grundlag af scenariet "Naturen først".

Kultur- og omplantningsbanker til produktion af skaldyr (Ak)

Hver enkelt kommune undersøger om de i havplanen udlagte områder tilgodeser kommunens ønske og behov og fremsætter eventuelt forslag om flytning eller placering af nye Ak - udviklingsområder.

KBK har i forarbejdet til rapportens afsnit vedrørende fisk og fiskeri peget på de umiddelbare fordele ved at lade det nuværende fiskeri med bundskrabende redskaber i store dele af de indre farvande afløse af produktion af muslinger på kulturbanker.

For at opnå forbedring af miljø og biodiversitet og sikre udpegede habitater mod forsat ødelæggelse er det vigtigt, at fiskeri med bundskrabende redskaber efter blåmuslinger udfases i takt med omlægning og dyrkning af muslinger.

Opdræt af skaldyr i vandsøjlen (Ao)

Hver enkelt kommune undersøger om de i havplanen udlagte områder tilgodeser kommunens ønsker og behov og fremsætter forslag om flytning eller placering af nye Ao - udviklingsområder.

Tang

Tilladelser til høst af tang i naturlige tangskove begrænses mest muligt af hensyn til biodiversiteten. Derimod er der foreløbig ingen begrænsning af adgang til at ansøge om placeringstilladelse til at dyrke tang, hvilket skulle tilgodese iværksætterne i branchen.

Vedvarende energi (Ev)

Forpligtelse til at etablere stenrev og grusbund i udviklingszonen som en ekstra forpligtelse for at opnå placeringstilladelsen.

Projektet på Mejlflak

Problemer med sameksistens i et naturområde.

v.1. Udviklingszoner udlægges i havplanen til vedvarende energi. Zonen er markeret med Ev. Udlægning af området i havplanen til udviklingszone medfører i sig selv ingen begrænsning i adgangen til fiskeri eller sejlads i området, men sådanne begrænsninger kan følge af anden lovgivning. Udlægningen medfører ingen begrænsning af gældende regler om natur- og miljøbeskyttelse.

Ev.2. Formålet med udlægning af udviklingszonen til vedvarende energi (Ev) er at sikre, at der inden for området kan etableres anlæg og tilhørende installationer til vedvarende energi.

Den generelle anvendelseszone G 330 omkring øen Hjelm bør udvides med henblik på at sikre de mange stenrev tættest på kysten.

Konkrete transportinfrastrukturprojekter (Ib)

Kattegatforbindelsen

Råstofindvinding (R)

Udlæg af udviklingsområder til råstofindvinding virker meget overdimensionerede i forhold til det behov der kan forudses i planperioden på 10 år. For at hindre ødelæggelse af bevaringsværdige stenrev bør udpegning ske på baggrund af forudgående undersøgelser og dokumentation af bevaringsværdige stenrev.

Indvindingsområde R 94 omkring øen Hjelm

Den nordlige del af området tættest på kysten bør reduceres af hensyn til sameksistens med Syddjurs kommunes vigtigste badestrande. Endvidere bør der iværksættes undersøgelse og dokumentation af de mange stenrev i området omkring Hjelm.

R.1. Udviklingszonen udlægges i havplanen til råstofindvinding. Zonen er markeret med R. Udlægning af området i havplanen til udviklingszone medfører i sig selv ingen begrænsning i adgangen til fiskeri eller sejlads i området, men sådanne begrænsninger kan følge af anden lovgivning. Udlægningen medfører ingen begrænsning af gældende regler om natur- og miljøbeskyttelse.

R.2. Formålet med udlægning af udviklingszonen til råstofindvinding er at sikre, at der inden for området kan foretages indvinding af sten, grus, sand o.l.

R.3. Offentlige myndigheder må alene meddele tilladelse m.v. til eller vedtage planer om råstofindvinding inden for udviklingszoner markeret med R. Er området tillige udlagt til andre formål eller konkrete projekter, må der kun meddeles tilladelse m.v. eller vedtages planer for råstofindvinding, efter samråd med ressortministeren for det formål eller projekt, som området også er udlagt til.

R.4. Inden for udviklingszonen til råstofindvinding kan der kun meddeles tilladelse m.v. til eller vedtages planer for andre af de formål eller konkrete projekter, der er fastsat udviklingszoner for, såfremt området også er udlagt til zone for det pågældende formål eller projekt.

R.5. Såfremt området tillige er udlagt som udviklingszone til et andet formål eller konkret projekt, kan der efter samråd med miljøministeren i særlige tilfælde meddeles tilladelser eller vedtages planer for arealanvendelse og anlæg til dette formål eller projekt, selvom dette indebærer, at hele eller væsentlige dele af zonen ikke kan anvendes til råstofindvinding.

R.6. Inden for udviklingszonen til råstoffer kan der kun meddeles tilladelse m.v. til eller vedtages planer for arealanvendelse og anlæg, der ikke er fastsat udviklingszoner for, herunder arealanvendelse og anlæg, der ikke planlægges for med havplanen, såfremt det er foreneligt med formålet med udlægningen af zonen.

R.7. Efter samråd med miljøministeren kan der i særlige tilfælde meddeles tilladelser m.v. til eller vedtages planer for aktiviteter og anlæg, der ikke er fastsat udviklingszoner for, herunder arealanvendelse og anlæg, der ikke planlægges for med havplanen, selvom dette indebærer at hele eller væsentlige dele af zonen ikke kan anvendes til råstofindvinding.

R.8. Tilladelse m.v. til eller planer for andre formål kan kun meddeles eller vedtages efter samråd med miljøministeren.

Generel anvendelseszone

Den generelle anvendelseszone G 330 omkring øen Hjelm bør udvides med henblik på at sikre de mange stenrev tættest på kysten. Etablering af kystnært Natura 2000 område bør overvejes.

G.1. Området udlægges i havplanen til generel anvendelseszone. Zonen er markeret med G. Udlægningen medfører ingen begrænsning af gældende regler om natur- og miljøbeskyttelse.

G.2. Formålet med udlægning af området til generel anvendelseszone er at sikre, at der inden for området er mulighed for bl.a. fiskeri, sejlads samt aktiviteter og anlæg, der ikke planlægges for med havplanen, herunder fx havneudvidelser, kystbeskyttelses anlæg, turisme og rekreativ anvendelse.

G.3. Inden for den generelle anvendelseszone kan der meddeles tilladelse m.v. til eller vedtages planer for arealanvendelser og anlæg, der ikke er fastsat udviklingszoner for, herunder arealanvendelse og anlæg, der ikke planlægges for med havplanen.

G.4. Inden for den generelle anvendelseszone kan der ikke meddeles tilladelse m.v. til eller vedtages planer for de formål eller konkrete projekter, der er udlagt udviklingszoner for med havplanen.

Natur- og miljøbeskyttelsesområder

I Kattegat og det regionale planområde er der allerede udlagt store havområder til natur og miljøbeskyttelse.

Ved at vælge scenariet jf. rapporten ” Naturen først” med de indeholdte forslag om nye havstrategiområder er man meget tæt på at nå op på 10% urørt hav i Kattegat som der lægges op til i EU biodiversitets strategi for 2030.

Det er en afgørende forudsætning for biodiversiteten, at der samtidig sker en regulering af fiskeripolitikken vedrørende fiskeri i Natura 2000 områder og havstrategiområder m. v.

N.1. Områder inden for de danske havområder, der indgår i et område, som er udpeget som henholdsvis havstrategiområder, Natura 2000-områder (habitatområder og fuglebeskyttelsesområder), Ramsarområder, natur- og vildtreservater eller områder, som er fredede, er angivet i havplanen som natur- og miljøbeskyttelsesområder. Områderne er markeret med (N).

N.2. Angivelsen af natur- og miljøbeskyttelsesområderne er afgrænset ind imod havplanens kystlinje. De nærmere regler for områderne fremgår af natur- og miljøbeskyttelseslovgivningen og beskyttelsen af områderne følger afgrænsningen heri.

N.3. Formålet med angivelsen af natur- og miljøbeskyttelsesområder er at sikre, at havplanen afspejler de områder, som er nævnt i N.1, for at sikre beskyttelse af havets natur og miljø.

N.4. Havstrategiområder og Natura 2000-områder, som er i høring samtidig med udkast til den første havplan, er også angivet i havplanen som natur- og miljøbeskyttelsesområder. Når områderne er udpeget, er de omfattet af N.1.

Øvrige emner

Fiskeri

Fiskeri reguleres ikke i havplanen, hvorimod havplanen sammen med havstrategi - og vandplaner kan medvirke til at forbedre mulighederne for genetablering af fiskebestandene.

Fiskeripolitikken har afgørende indflydelse på biodiversitet og havmiljø, hvorfor den seneste aftale med folketingets partier om grøn omstilling af fiskerierhvervet og en støtte på næsten 1 milliard vurderes at kunne få stor betydning. Aftalen udmøntes i "Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023.

Klapning

Alternativer den traditionelle klapning bør undersøges.